

Planter

Sorte aks i vinterhvede 2021

Der er i 2021 mange nødmodne sorte aks i hvede i den østlige del af Danmark. Aksene er nødmodnet, formentlig på grund af specielle klimatiske forhold, og er derefter blevet angrebet af sekundære sortskimmelsvampe.

Viden om

I løbet af juli og august 2021 er der i mange vinterhvedemarker observeret talrige sorte, nødmodne aks. Det karakteristiske billede er en jævn fordeling af oprette, sorte aks i marken, se billederne. Aksene indeholder kun få og meget skrumpne kerner.

Ud fra meldinger fra landets planteavlskonsulenter kan følgende opsummeres: de sorte aks optræder især på Sjælland, Fyn og Bornholm, mens der kun er set få tilfælde i Jylland. Symptomerne ses især i tidligt såede marker, mens der tilsyneladende ingen effekt er af forfrugt.

Billede 1. Karakteristisk jævn fordeling af sorte aks i en mark fotograferet d. 4. august 2021.
Foto: Leif Hagelskjær, SEGES.

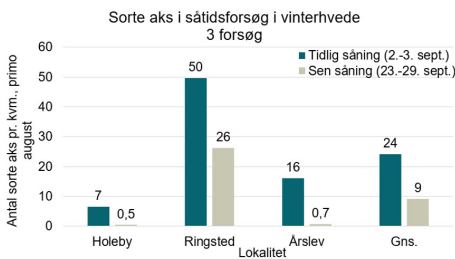
Billede 2. Sorte, nødmodne aks indeholder kun få og skrumpne kerner. Foto: Leif Hagelskjær, SEGES.

Effekt af såtid

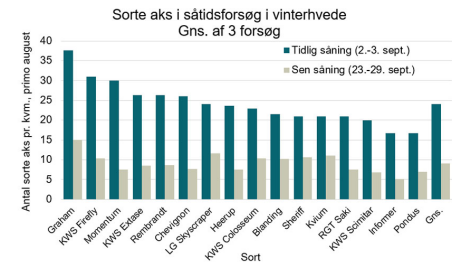

Da det viste sig tendens til flest sorte aks i de tidligt såede marker, blev der iværksat en optælling af udbredelsen af sorte aks i såtidsforsøg med vinterhvedesorter. Der er foretaget optællinger i tre forsøg ved Holeby, Ringsted og Årlev på Fyn. Forsøg i samme forsøgsserie ligger ved Sønderborg og Aarhus, men her var ikke angreb af betydnig.

Figur 1 viser antallet af sorte aks pr. kvm. som gennemsnit af 16 sorter ved henholdsvis tidlig og sen såning i de tre forsøg. Der er en tydelig effekt af såtidspunktet, idet der er betydeligt flere sorte aks ved tidlig end ved sen såning. I forsøget ved Ringsted, hvor der er fundet langt flest sorte aks, er der dog også relativt mange ved sen såning.

Figur 1. Antal sorte aks ved tidlig og sen såning af vinterhvede. Resultaterne viser gennemsnittet af 16 sorter.

Figur 2. Antal sorte aks ved tidlig og sen såning af vinterhvedesorter i forskellige sorter. Resultaterne viser gennemsnittet af tre lokaliteter.

Effekt af sort

Figur 2 viser antallet af sorte aks i de 16 sorter, der er med i forsøgene. Der er en tendens til sortsforskelle, idet Graham, KWS Firefly og Momentum har flest sorte aks, mens Pondus og Informet har færrest.

Effekt af svampesprøjtning

Da det har været nævnt i flere medier, at anvendelse af visse svampemidler kunne være en mulig årsag til de nødmodne aks, er der foretaget optællinger i to landsforsøg med forskellige strategier for svampbekæmpelse. Se tabel 1-2.

Tabel 1:

Led	St. 32 07-05	St. 37 19-05	St. 57 10-06	Antal sorte nødmodne aks pr. kvm				Gns. pr. kvm
1	Ubehandlet			50	60	60	50	55
6	0,3 Prosaro	0,5 Balaya	0,75 Univoq	30	40	40	40	38
7	0,3 Prosaro	0,75 Balaya	0,5 Univoq	50	50	50	40	48

Led	St. 32 07-05	St. 37 19-05	St. 57 10-06	Antal sorte nødmodne aks pr. kvm				Gns. pr. kvm
10	0,3 Prosaro	0,5 Propulse+ 0,2 Folicur Xpert	0,5 Univoq	50	40	40	30	40

Tabel 1. Optælling af sorte aks i forsøg med midler og doseringer af svampemidler. 1 forsøg, VKST, Ringsted (090812121-005). Sort: Kvium. Forfrugt: Vinterraps. Sået d. 14. sept.

Tabel 2:

Led	St. 37 18/5	Antal sorte nødmodne aks pr. kvm
1	Ubehandlet	63
16	0,5 Balaya	38

Tabel 2. Optælling af sorte aks i forsøg med midler og doseringer af svampemidler. 1 forsøg, VKST, Ringsted (090832121-005). Sort: Heerup. Forfrugt: Vinterraps. Sået d. 2. sept.

Optællingerne i forsøgene tyder ikke på, at behandlingen med svampemidler er årsagen til de nødmodne aks. Der er også lavet optællinger i 2 forsøg ved Aarhus Universitet, Flakkebjerg, som heller ikke viser forskelle på svampemidlerne.

Mulige årsager

Allerede i juni kunne der i flere marker ses gule iøjnefaldende blade, og det kan have været en forløber for de nuværende symptomer. Både planter med gule blade og med sorte aks er blevet nærmere undersøgt, og der er ikke fundet nogen entydige sammenhænge mellem symptomerne og angreb af skadegørere, såsom f.eks. fodsygdomme og havrerødsot, og der er i mange tilfælde symptomer, uden at der er angreb af skadegørere. I enkeltmarker er dog fundet angreb af goldfodsyge eller skarp øjeplet, som kan forklare symptomerne, men det er ikke det generelle billede.

De nødmodne aks optræder også jævnt i hele marken, hvilket sjældent ses ved angreb af skadegørere. Derudover skulle det forventes, at evt. skadegørere også ville optræde i Jylland.

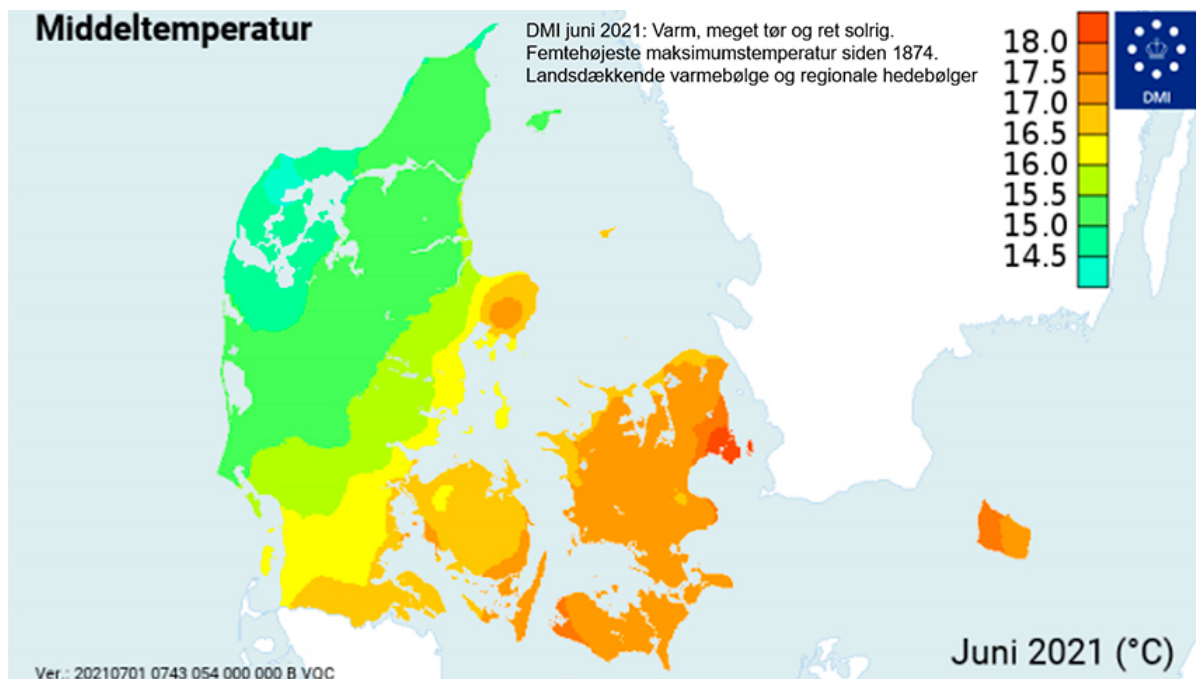
Svampesprøjtning med bestemte midler er heller ikke årsagen, vurderet ud fra udførte optællinger i forsøg og tilbagemeldinger fra konsulenterne.

Det vurderes derfor, at vækstbetingelser og dermed vejrforholdene må spille en rolle. Vækstsæsonen var kendetegnet ved en usædvanlig fugtig og kølig maj og en meget varm og tør juni, mens juli også var meget varm. Måske har den bratte vejrmæssige overgang fra maj til juni og de varme forhold i juni stresset hveden.

Nogle melder også om færre sorte aks i nærheden af skyggefulde hegn o.lign.

I figur 3 ses temperaturen i forskellige landsdele i juni i år. På Lolland-Falster har det også været varmt, men her sås hveden typisk lidt senere end på Sjælland.

Figur 3. Gennemsnitstemperaturen i juni 2021.

Emneord

Høstudbytte

Sortsegenskaber

Svampebekæmpelse

+2

Publiceret: 17. august 2021

Opdateret: 17. august 2021

Vil du vide mere?

Leif Hagelskjær

Landskonsulent, Afdelingsleder

SEGES

leif@seges.dk

+45 8740 5042

Ghita Cordsen Nielsen

Landskonsulent, Planteværn

SEGES

gcn@seges.dk

+45 8740 5439

Støttet af

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A. SEGES	Tlf.	87 40 50 00
Agro Food Park 15	Fax.	87 40 50 10
8200 Aarhus N	Email	info@seges.dk

